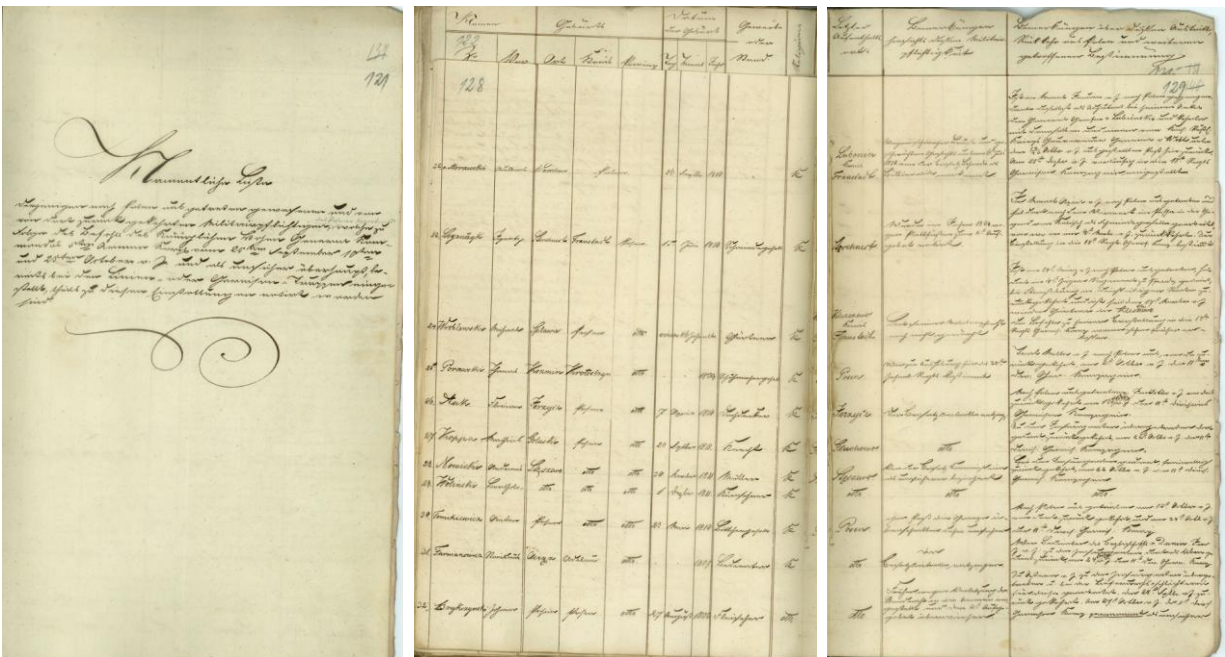

Stanisław Formanowicz (1806 – 1851)

– powstaniec listopadowy

Stanisław był najmłodszym synem Mateusza Formanowicza i Magdaleny z domu Wojtkowiak. Urodził się 15 listopada 1806 roku w Ociążu w ówczesnym powiecie odolanowskim (aktualnie pow. Ostrów Wlkp.). Został ochrzczony w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP w Ociążu, a do chrztu chłopca podawali dziedzice tamtejszego majątku Fabian i Krystyna ze Szczanieckich Parczewscy¹.

Z zapisów pruskich (fot. poniżej) dowiadujemy się, że przed 1830 rokiem Stanisław był pracownikiem („służącym”), w majątku arcybiskupa Dunina. Chodziło zapewne o jakieś majątki biskupie, których w Wielkopolsce w tym czasie było bardzo wiele. Marcin Dunin był arcybiskupem gnieźnieńsko-poznańskim w latach 1830-42. Z tych samych doniesień władz pruskich wynika, że Stanisław Formanowicz (*Furmanowicz – jak zwykle prusacy zmieniali brzmienie nazwiska*), ur. w 1807 r. w Ociążu, nie stawiał się do obowiązkowego poboru do armii pruskiej, przekradł się do Królestwa Polskiego i jako ułan wziął udział w powstaniu listopadowym 1830/31. Do Wielkiego Księstwa Poznańskiego powrócił 24 października 1831 roku. Za uchylanie się od poboru, został karnie wcielony do 11-kompanii dywizji garnizonowej (18-pułku piechoty) V korpusu w Poznaniu. Dokumentem podającym te informacje jest odnaleziona w Archiwum Państwowym w Poznaniu lista polskich poborowych, którzy uniknęli służby wojskowej, przekradli się za granicę, by uczestniczyć w powstaniu listopadowym i którzy, po powrocie do Wielkiego Księstwa Poznańskiego, zostali karnie zaciągnięci do armii pruskiej. Dokument zawiera wykaz 60-osób z regencji poznańskiej, przekazany 13 stycznia 1832 roku, przez gen. Rödera, Naczelnemu Prezesowi Regencji H.E. Flottwellowi. Na liście tej ujęto dwie grupy osób: uczestników powstania listopadowego, którzy uchylali się od poboru, oraz tych, których wcześniej komisje wojskowe uznały za niezdolnych do służby w armii pruskiej, a którzy pomimo tego pospieszyli do polskich szeregów i brali udział w kampanii. Osoby te przekazano karnie do garnizonu w Poznaniu, do 18-pułku piechoty lub do 11-dywizjonu artylerii^{2,3}.

Trzy strony z wielostronicowego zestawienia uczestników powstania listopadowego datowanego na 13 stycznia 1832 r. Na przedostatniej pozycji od dołu (31) wymieniono Stanisława Furmanowicza z Ociąża

¹ AAP, księgi metrykalne parafii p.w. Narodzenia NMP w Ociążu, LB 1806, poz. 18.

² AP w Poznaniu, Oberpräsidium der Provinz Posen, nr zespołu 290/0, sygn. 1614, s. 121–129.

³ J. Kozłowski, *Dezercja z armii pruskiej w Wielkim Księstwie Poznańskim w okresie powstania listopadowego*, [w:] *Powstanie listopadowe a problem świadomości historycznej*, red. L. Trzeciakowski, Poznań 1983, s. 68.

Około 1840 roku, zapewne po odbyciu służby w armii pruskiej, Stanisław powrócił w rodzinne strony. W dniu 24 stycznia 1841 roku w Starogrodzie koło Koźmina wziął ślub z Marianną Jezierską⁴. Kilka lat później małżonkowie przenieśli się do wsi Góra koło Tarnowa Podgórnego. Tam 11 maja 1846 roku urodziła im się córka, której nadali imiona Teodora Magdalena⁵. W następnych latach Formanowiczowie przenieśli się do wsi Glinno w okolicach Skoków (pow. wągrowiecki), gdzie Stanisław pracował jako urzędnik leśny (czasem zapisywany jako „wyrobnik”). W Glinnie 7 lutego 1849 roku urodził się ich syn Józef⁶. W późniejszych latach Józef wrócił w rodzinne strony ojca tj. do Jarocina.

Stanisław Formanowicz zmarł 9 stycznia 1851 roku w Glinnie. Miał 44 lata. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Raczkowie⁷. Trzy lata po śmierci męża, w dn. 2 maja 1854 roku Marianna urodziła syna, któremu nadała mu imię Stanisław. W akcie chrztu zapisano nazwisko Formanowicz. Chłopiec zmarł 3 kwietnia 1859 r. Rok wcześniej (15.02.1858) Marianna Formanowiczowa z Jezierskich wyszła za mąż za Michała Starostę.

⁴ APP 53/3515/4/50, Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej Stary Gród, LC 1841, s. 1-2, poz. 1.

⁵ APP 53/3530/6/39, Akta stanu cywilnego Parafii Rzymskokatolickiej Tarnowo, LB 1846, s. 3-4, poz. 21.

⁶ AA Gniezno, duplikaty ksiąg parafii p.w. Wszystkich Świętych w Raczkowie, LB 1849, poz. 5.

⁷ AA Gniezno, duplikaty ksiąg parafii p.w. Wszystkich Świętych w Raczkowie, LM 1851, poz. 3.